

XVIII/1906

RECITADO EN DUO, EN QUE SENSE SOLFES
es pondrà algo de la Vida, y Miracles de Sant Pere
Pasqual de Valencia, en les Festes que es fan en esta
Ciutat, per el arribó de la seua Santa
Reliquia.

Si vols saber el motiu
per que estes Festes se fan,
com tu et faças Llaurador,
eixe Rector te ho dirà.

Llu. Estava en la meua terra:
ara và, và escomeçam;
en la terra estava à fee,
perque no anava per mar,
ni estava en lo Cel, ni aire:
luego en la terra es constant
que estaria; y saben com?
molt després, y espavilat.
Eren les nou de la nit;
y al temps que regava el camp,
vaig oir tantes campanes,
que tot quedí atolondrà.
Alçí els ulls al Micallet,
y Torres de la Ciutat;
y vaig veure tants farols;
que em deixàren abobats.
Aní al Poble, y al Rector;
que es home ben acabat,
li preguntí mes primer,
com al fi sò ben criat,
me vaig llevar la montera,
me la posí baix lo braç;
y ab la major reverencia,

que es deu à tal Dignitat,
li vaig fer esta pregunta:
Senyor Rector, no em dirà;
perque en este mes de Octubre,
quant Sant Donís và ha passat,
y es impossible que siga
atru volta el Centenar,
và en Valencia tanta llum;
que pareix, que la Ciutat
se hatja apegat en lo Cel;
ò que aquell Cel estrellat
se hatja dividit en troços,
dantli à cada Campanar
un trocèt pera lluir;
tan hermosos, tan gallats
me han paregut desde alsí,
que puc dir en veritat,
que si Valencia no es Cel,
à fee poc li faltará.
Digam, pues, Senyor Rector;
puix es cert que volè hu sab;
Quàl serà el motiu, y causa
de esta tan gran novetat?

Rahò

Rahò serà, yà que som
tan vehins de la Ciutat,
la companyia en la goigim
no ha de fer tot preballat.
hià festa pera tots,
que tots nos hem de folgar.
Sempre en la mà el llegon?
De dia, y de nit regan?
Si hià festes en Valencia,
també em vull regocijar,
que encara que pareixen, Peto,
tinc gran troc de Ciutadà,
puix segons ma mare em diu,
el Vicari em bateja, em diu
de Sant Bernhomè Apostol
en la Pila Parroquial,
y tinc la gloria de ser
en la Pila Christiana sup
y així s'ofilia de Valencia vil
però do hui a cent y un any.
Ret. Rahò heny Bèligres m'oy
y ningú te ho negarà,
ni yorregarà fer tu qui a
en tot tan afortunat, i tan
quemet poden menar enveja
molts Guapos de la Ciutat.
Llau. Pare meu, contem això,
que de goig m'essa plorar.
Ret. Has de saber, que estes Festes
te roquen de capia capia
perque totes se encaminan
al honor de un Valencia,
que es ab tota rahò equa.
Llau. Digam, Senyor, per què part?
Ret. Per q' a un fill de ta Parroquia
es fa la Festivitat.
Llau. Gracies a Déu, que del aigua,
que a mi em varen batejar,
munten los homens al Cel,
y homens de tal tantitat,

que ab coets, y lluminaries
los hatjen de celebrar.
Si per mi han de fer tal gasta,
desde ara dic que els fac francs.
Digam voste, mi Senyor,
Y quies este home tan gran?
Ret. Ara dic que eres un tonto,
per no dirte un desbarat.
Què jamay has oit dir,
jamay has oit contar,
que en lo carrer de Valdigna,
allà prop del Portal,
va naixer un temps de Moros,
de Dones molt bons Christians,
un Chiquet: o què garric!
un Chiquet: o què agraci!
a qui en la Parroquia de
el Apostol desollat,
al temps de fado Christian,
per nom li posaren Pere,
y sent son Pare Pasqual,
Pere Pasqual tots li dien,
y es dirà una eremitar?
Llau. Ara dic que sò mes guapo,
que molts de aquesta Ciutat.
No tots podràn dir com yor
no tots podràn blasonar,
de ser este Sant, y yor
ab molta rahò germans.
Una Mare nos parà,
dirà nos regenerarà,
quant als dos, en una Pila,
la Gràcia nos feu Christians.
Deu lo hi pague a ma Padrina,
que a tal Parroquia em portà.
Ret. Calla, que no estàn encara
de la Missa a la mitat,
que de un Sant tan prodigiós,
me queda molt que contar.
Llau.

Llau. Yo supohc serà Evàngeli
tot lo Rezo de este Sant.
Ret. Elzoltam ab atenció,
y fabrás lo que no fabs.
Llau. Diga, y també podrà fer,
que yo li ajude a rezar.
Ret. Este Pasqual, sent chiquet,
tenia tal caritat,
que entre els Morèts reparela,
quant los veyà mortès de fam,
aquella vianda, que
li daven pera almorçar,
Perenlayatse al Martiri,
loque desijava passat,
seya que els Morèts per terra
lo arrastrassen ab crueldat.
Llau. Y els guilopets dels Moriscos
ho fàtien com un llam.
Ret. Pero Pasqual fols sentia,
que no li feren mes mal.
Llau. Si aqu seya sent chiquet,
què fara quan serà gran?
Ret. No et contaré ses Virtuts,
perq' este asçupte es molt llarg;
fols te diré son tan docte,
que en Paris se graduà
de Doctor en Theologia,
la que en Valencia amostrà.
Fon Frare de la Mercè,
el qual Abir, per la mà,
del Pare Arnaldo rebé,
nebor que era de Nolasch,
en lo Convent de Valencia,
y en fee de esta veritat,
los antics Reverents Pares
en sos Claustros ho han pintat:
y a fee que es antic lo Quadro.
Llau. Tambe hu es la Veritat,
O Mercè la mes dichos!
O Convent afortunat!

puix tens gr' Eill tan gloriós,
que altre major no el tindràs.
Ret. Aguardat, y et diré mes,
en que mes te admiraràs.
Tan devot fon de Maria,
que yà en son primer instant,
la defensà clara, y putant
de fetis culpa Original.
Y fabs ahon? en Paris,
y ab rahò tan eficaç,
que palmava, y confonia
als Doctors mes arrogants.
Ho predicava en la Trona,
y ho parlava en totes parts:
Per lo que esta gran Senyora,
volento una nit honrar,
y agrallit tal favor,
en un Trono Angelical
baixà del Cel, feta un Sol,
y de flors el coronà,
dient encifra discret,
De Corona Celestial,
es digne mereixedor,
este mon fillèt Pasqual,
puix ab zel molt fervorós,
puix ab valor arrogant,
me publica fer exomptat
de aquella culpa de Adàm:
que qui em defensa de espines
rahò es que coronat
es veiga de hermoles flors:
per què per la meua ma.
Llau. Sèpre he dit, Senyor Reitor,
que al negre se oposa el blanc:
Ret. Calla.
Llau. Hià mes que callar!
que yà veig, no es per prontos
un punt, que es tan delicat,
fols diré, tenen rahò.
dg

de fer tots los Valencians
tan amichs de ramellets,
quan la Verge Angelical
els baixà del Cel les flors.
Ret. Yo també dic, tens bon cap.
Llau. Y també tinc bona llengua:
puix dic, y diré gritant:
Folgues, cap de greu, Valencia
de repir un fill, que es tal,
que defensà de Maria
la Púreza Original.
Y diguen tots sens temor:
Vitor Sant Pere Pasqual,
perque vā fer dels pumers,
que ab conato hu predicā.
Ret. Molt te allargues, fillèt meu.
Llau. Tinc rahò, y he de parlar.
Mes yā que vòstè mo mana,
li dic, que torne à enfilar.
Ret. Ayo son de aquell D. Sancho,
de Don Jaume hermòs Infants
Governador de Toledo,
y de tot fo Arçobispat:
Bisbe de Anell de Granada,
de Jaen en propietat.
Llegat à latere son
de Nicolau, Papa Quart:
Fon Redentor, y este Ofici
à fee li estiguè ben car,
puix per lliurar als Catiu,
es quedà sens llibertat:
Los de Jaen, y Baeza,
com era son Bisbe amat,
embiaven grosses lumes
à fi de fer rescatars:
mes Pasqual volia mes
veures de grillons ferrat,
que emplear à son favor
fora aquella cantitat:
Y aixi ab aquelles lumes,

à les Dones, y als Infants.
los redimia gustos,
y ell per ells quedava Esclau.
Al fi, sabs com redimia?
ab son diner, y sa sanc.
Llau. Bè es coneix, q en la Mercè
deprengué tal caritat:
perque sols obren tal Obra
los homès, que son tan blancs.
Y què feya estant Catiu?
Ret. Si te ho dic, te has de pasmar:
Amostrava la Doctrina,
perque la Fè es conservas.
Ab què amor! ab què alegria!
muntava damunt de un banc,
convocava als Minyonets,
fillèts dels pobrèts Christianes,
y al hu preguntava el Pater,
al altre feya senyar!
Quant una volta, ò bondat!
un chiquet tan garridèt,
tan graciòs, y tan gallart,
q els de Napolis, y els de Roma
tindrien molt que envejari:
als pens portava grillons,
la calaqueta de drap:
al si feya un Cautivèt
tan hermòs, tan assear,
que de bon paste yo fora
de tal Cautivèt esclau.
Llau. Yo esclau? no, q no pot fer:
per que com eslic casat,
bastants cadenes arrastre.
Senyor Rector, passe avant.
Ret. A este Chiquet el Misteri
de la Santa Trinitat
el Sant Bisbe li diguè
lo explicà ab claritat:
y el Chiquet ho feu tan bè,
y ab tan pronta brevetat,

que

que dieu: *El Fill Jo Yo,* ment
al instant se li escapà.
Llau. Puix no portava grillons?
Ret. Es que sabia bolar.
Llau. No le entenc, Senyor Rector.
Ret. Pues yo te ho diré mes clar.
Jesus era aquell Chiquet,
que per amor de Pasqual
es vā vestir de Catiu:
pera mostrarseli Esclau,
que Esclau fa à nostre Senyor
qualsevol Bisbe, y Prelat,
que amostri bē la Doctrina:
at pobrèt, que no la sab.
Llau. Ara dic, que yo eslic bè,
y que al Jesus tindrē Esclau,
puix no sent Rector, ni Bisbe,
al meu chiquet fas senyar,
li amostre à fer bē la Creu,
que es la senyal del Christià.
Sols me queda un reconcomio,
y es, que si ans de almorçar
vull que em diga el *Pare nostre*,
no sab dir, si, *Pare, pà*.
Mes no hu estranyes, Senyor,
que el mateix me sol passar,
puix encontranme dich,
no fas més, que tropezar.
Es canfa, Senyor Rector?
Ret. No, fillèt.
Llau. Puix passe avant.
Ret. Tu et recordes en q estavem?
Llau. En que el Chiquet vā bolar.
Ret. Mes no sen anà molt llunt,
perque luego vā tornar.
Llau. Digam el motiu per què?
Ret. Estant pera celebrar
este Sant Bisbe, aço es,
volent dir Missa Pasqual
en les Masmorres del Mont,

que en Granada es diu *Sagrat*.
Llau. Eixa es venide Llauredòt.
Ret. Ara què no callaràs?
Tenint tot lo menester,
sols li faltava ajudant,
y altra volta el Jesusèt,
fet un garridèt Esclau,
se li apareguè, y ab gust
tota la Missa ajudà.
Llau. El Jesusèt li asissil
com si fora un Escolà,
donantli les canadelles,
y passant també el Missal?
Ret. Si, que tot això mereix
un Sacerdot com Pasqual.
Llau. Bè em pareix, Senyor Rector,
que ni en la Missa del Gall
per mes bo, que vòstè siga
tal Escolanèt tindrà.
Ret. Fillèt, ara estam en temps,
que no hià necessitat
vòstè pera celebrar,
al seu Bisgarabanderes,
dic, à Esteve el Sacrifista,
de què docte alguna volta,
si es que deu ser Lliterat.
Està el Santissim patent,
y el tonto no baixa el cap:
açò ho faria Lutero?
ni el mes abarraganat?
Ret. Este yā es costum antic
entre tots los Sacrifists.
Llau. Per això tenen la fama
de que son bons perillans.
Ret. No signes ran maliciòs.
Llau. Ni vòstè els vulga alabar:
No ho faria aixi el Chiquet,
que ajudava à Sant Pasqual.
Per ma fee, Senyor Rector,

que

que d'el favor ho digua
Molt Santa feia este frare,
quant la Verge, y son infant,
li mostraven tal carinyo.
Ret. Açò no es pot ponderar.
Llau. Dig'èmpues esta materia,
y tornem un poblatras.
Ans que fora Frare, y Bisbe
este mon bo Parroquia,
no es certissim son Canonge
de esta Esglesia Cathedral.
Dic certissim, per que açò
m'abuelo me ho mostrà
y mon abuelo era un home
de molta fee, y veritat,
y es preciava de ser doctre
en coses de antiquetat.
Este em dia, que en Girona,
al temps que anava Soldat,
li amostraren un paper,
que dia ser veritat,
ser Canonge de Valencia,
y açò ben autenticat,
y Canonge de la Seu.
que així es demonstra pintat,
y en la Seu, y en la Mercè,
y en altres diferents parts.
Per lo que des de aquella hora
que sabí esta novetat,
als Senyors Canonges mire
ab tal goig, y urbanitat,
q així q els veig, b'e pot creu-
luego em descubrix lo cap,
considerant com a hu de ells,
al meu Parroquia Pasqual:
y estrany e, Senyor Rector,
que fu Mercè tardàs tant
a donarme aqueste goig.
Ret. Sabs tñ, per que hu he callat?
perque es això tan sabut,

com q'el la cecales de pavibit,
Que et diguè, qu'è preguè el A,
quin vestit portava el Sàbra.
Era sayade Agustino?
dic de Agustino Reglar?
Era forana, y mantey?
que es p'atge de Capellà?
Qu'è ho diguen, si son homes,
que tñ, quan lo has vist pintar,
fense Frare Mercenari,
com Canonge lo has mirat,
ab Arminis en lo pit:
alsi hià q'el replicar?
Llau. Més ho crec yo; que voste
p'èr que me està predicant?
Tornem al nostre proposir,
no ens fiquem en lo regat.
Yà que ham tractat dels favors,
que del Cel rebè Pasqual,
ham de saber que mercets
feya als homens este Sant?
Ret. Pregunte: Feya Milaeres?
Una volta, que el Rey Moro
li impedia el poder d'ar,
als pobres de la Presò,
si quiera un trocè de p'ap,
portava en lo Escapulari,
pera aliviarlos la fam,
los trozos, que de limosna
recollia en la Ciutat.
Le enconrà el Rey, y furios,
de improvis li preguntà:
Què es lo que portes al?
què es lo que amagues, Papàs?
Roses son, responguè el Bisbe,
mireles: la Magestat:
desplega el Escapulari,
y el Rey Moro v'imirar,
exen flors, lo que avans eren
uns

uns, rosegondres de p'ap x'ia
Què, et pareix de este Miracle?
Llau. Que voste se el por quedar.
Li pareix, Senyor Rector,
que ab flors matarè la fam?
Exe Miracle al revès:
yo b'e el pendria tot lo anyo
Baça voste, què este Bisbe:
les flors convertixen en p'ap,
y de este modo el Miracle
serà de tots celebrat:
qu'è escert, que voldrà tot
tindre p'ap sense treballar.
Ret. Açò hu feny, pera que es hera
ser home de veritat?
Llau. Yo diré, era d'atamola:
a aquell Morò brivonàs,
Digam: fu Mercè, Senyor:
Y quin si tingue este Sant?
Perque bona concordàcia
Morosien Christians ho fan:
Ret. Yo te ho diré, y pregue a Deu,
puga dir en breuetat,
Com focorria als Cautius,
compted'ava als Efelans,
com convertia molts Moros,
el Rey Moro se enfada,
y imana possassen pres,
ab cadenes ben ferrat,
al pobre Bisbe vellè,
al Sant Relijós Pasqual.
No sentia en la Presò
ses grans penes, y treballs,
sentia si, el no poder,
ab past espiritual,
sustentar les Ovelletes,
que el Senyor li encomanàs,
y mes a les que en Granada,
a vista del Llop rapàs,
o estaven prop de morir,

ò mes prop de renegar,
Perà contemplat el dolor,
en que veia naufragat,
del seu got la fontaleja,
(no que jamay li faltàs)
busca en el favor de Deu,
este arbitri: què serà?
El valdres prest de la ploma,
y per escripta mottram de
la Doctrina a aquells pobres,
a qui deixava plorant:
pera que v'ent los consells
de un Pastor tan vigilant,
en que poden respirar
Però a Presò, en que estava
sens fenestres, ni forats,
la llum del Cel li negava:
per lo que ab discurrat
podia possar en predicar,
el seu lloch: però ya
del Cel li vingut el favor,
ap'ix un Abol li baixà
tot recapte pera escripte,
y ab una llum celestial
de dia, y de nit li dava,
ò que alegre claritat
Alí esfiguè del Misteri
de la Santa Trinitat,
de la Doctrina Christiana,
y contra aquell Alcorà,
que el brivonàs de Mahoma
als seus deixemples deixà.
Però un Moro brivonè,
pera poder estorbar
los efectes de esta obra,
lo que feya, era apagar
aquella celestial llum,
yà bufant, y mes bufant.
Llau. Però el Bisbe, ab un topapo,
com

còm no li esclafava el nas? **Ret.** Mes el Angel, q' bon Deu! pera esforçar este dany, no altra volta la encengué; prengué la antorcha en la mà, y com si fora son Page, li feya llum a Pasqual. Ab: mayor tan exelsiu, ab honrat tan singular, esdegué dels Sacraments, y altres curiosos tratars. Estos llibres los llegien molts Moros, y molts Christians; y com de aquells molts greien de la Fè, en la veritat, lo idigueren al Rey Moros; y este en colera irritat, li donà luego sentència, de degollar. Estava el Sant dient Missa, y acabant de celebrar en la Cova de aquell Mont; q' en Granada es diu Mòr Sant, un alarb, un bochi Moro, mes cruèl que Barrabàs, sens reparar que era Bisbe, ni en son vestit tan sagrat, prengué per pilló la Ara, y ab molta furia infernal, com si fora un Corderet, de un colp lo và degollar. Pera acabar la memoria de un Frare que era tan Sant, li cremaren quant tenias; y quant volien llançar a les flames el seu Cos, el Senyor ho và esforçar, cubrint son Cos, ó prodigiot de un globo de llum flamant. Los Moros, que aço miraven,

fuixqueren tots aterrats. **Ret.** Entones los Cautivets, yà alegres, yà apesarats, agafaren el Sant Cos, y allí el yaren soterrar. En este temps los Miracles es tocaven par à par, de mal modo, q' hasta els Moros, en les penes, y los mals, recurríen al auxilli de este Relijós Pasqual. A una, ven molts Moros dient Este Papàs son molt Sant. Aquells pobrèts que repien sense cervell lo seu cap, ço es, estaven tan locos, com locos del Hospital, encomanase à este Bisbe; se enconfraven molt cabals; Així ho confessen certs Freres, y una Dama principal, y molts altres, que no contes; perque el Senyor li ha donat la gracia, y el patrocin de ser dels Fals Abogats. **Llau.** Ara dic, que allà en lo Cel està molt ocupat; puix hià en lo Mont tal collita de persones de mal cap, que tot lo any tindrà que fer, si es que a tots ha de curar. Pero yà conec que no, ans bẽ estarà descansat; per que ningú es tẽ per tonto, per mes que es calga de orat. Ay, Sant meu! donau salut à la meua Isabet Juan. Y este Cos, Senyor Rector, entre els Moros es quedà? **Ret.** No, à Baça al cap de temps,

ab molt goig son trasladat. Allí ha estat ocult hasta ara, que aquell Pare Celestial ha volgut es descubris un tesor tan desijar. El modo es maravillós; si el vols saber, aniràs à oir los Predicadors, que ells ab acert te ho diràn. Sols te diré, que estes Festes en la Mercè, Cathedral, y en Sãt Berthomen, Parroquia ahon yà sabs naixquẽ este Sant, es fan ab tot esplendor, à fi sols de celebrar la fortuna que han tengut, la dicha de aver lograt una Reliquia de qui son son Fill, y Parroquià. El llument de estes Festes, quan tornes tũ, me ho diràs. **Llau.** Puix à Dios, Senyor Rector, y vixca vostre molts anys; que es cert li estic agraït per lo bẽ que me ha contat les Virtuts, Glories, Miracles del meu dichòs Parroquià; y mànem pera Valencia, puix dematinet men vaig, que vull veure per mos ulls el garbo dels Valencians. Hasta arà com Sant de Requiem, em pareix que lo han tratat, per que els faltava Reliquias; yà la tenen: y es? Sagràt, un Os, que diuen, del colse, del seu braç se li arrancà. Ara si tenen motiu, per que escusa no tindran pera fer Festes molt grosses,

tant Cabildo, com Ciutat, tant Parroquia, com Convent; puix tots son interesats en les glories de son Fill, y Fill en tot tan honrat, que son Canonge, son Frare, ab bortes de graduat, que es dirlos que son Doctors; son defensor arrogant del punt de la Concepciò; son Redentor dels Esclaus; Bisbe, y Martir tan gloriós, que en Casulla degollat, com bon Sacerdot al Cel, ple de gloria và muntar; com qui diu: Vaix à dir Missa per tota la Eternitat, per los Canonges, los Freres, per los devots Parroquians, per los Pobres, per los Richs, per los Cautivets Christians, per les Dones, y per tots los que fuen en los camps, dic, per tots los Llauradors, y per tots los Valencians, yà me entenen, si Oració. Quẽ mes volen de este Sant? En tenen altre millor? Y si el tenen, ahon està? Puix facenli bones Festes, bẽ crec, que les hi faràn, que yo tindrẽ el goig cumplit, y el meu Sant ho pagarà. Torne à dir, Senyor Rector, q' em mane, per que men vaig. **Ret.** A Deu, fillèt, y quant tornes lo que has vist, me contaràs. **Llau.** Ab molt gust, sols li suplique, que no em fuça fer molt llarc. F. I.